

DUURZAAMHEID & NATUUR

NATUURDAGBOEK

27 juli 2016

Mijn ouders waarschuwden al: ze zijn zuur

Rood is lekker, weet elk kind. Rode vruchten als aardbeien en frambozen worden door kinderen meestal gewaardeerd. Ik herinner me dat ik als kind de roodste aller vruchten ontdekte: aalbessen. Die wilde ik! Mijn ouders waarschuwden dat ze zuur waren, maar dat geloofde ik niet. Zelf strooiden zij er basterdsuiker over, maar zij strooiden overal suiker over. Ik nam een trosje aalbessen en ritste het met mijn tanden af. Ik trok een grimas die alle ooggetuigen aan het lachen maakte. Ik kneep mijn ogen dicht, beet mijn tanden op elkaar, trok neus en lippen samen en schudde mijn gebalde knuisten. Nadat ik door de zure bessen had heengebeten, zag ik die rode, sappige bessen en vroeg ik om meer.

Nu staat er een aalbessenstruik in mijn tuin. Ik plukte een emmertje en ritste ze met een vork van hun steeltjes. De bessenstruik herrees. De takken hingen zwaar van de bessen op de grond of op half zeven. Nu reiken ze met hernieuwd elan naar de hemel. Er hangen nog wat vergeten bessen aan – vogels en insecten willen ook wat. 'De sprutters vreten d'aalbeems op' zong de Groninger zanger Ede Staal in het lied 'Mien Toentje' over spreuuwen in zien toentje. Ik heb spreuuwen van alles zien eten, maar nooit aalbessen. Toch zullen ze die best lusten. Spreuuwen broeden onder mijn dak, maar na het uitvliegen der jongen zijn ze tot september de hort op. En missen ze de bessen.

De bessen heb ik met karnemelk gemixt tot een dikke smoothie vol vitamine C en andere heilzaamheden. Vrij zuur ja, ik voeg nooit suiker toe. Mijn kinderen dronken de smoothie nochtans met plezier op. Rood is lekker!

Koos Dijksterhuis

Aalbessen: de roodste aller vruchten. FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

ECOSYSTEEM De Nederlandse **Waddenzee** kent sinds de jaren dertig van de vorige eeuw geen grote zeegrasvelden meer. In Duitsland keerde het gras wel terug, waarom bij ons niet? 'We zouden om te beginnen de zeebodem op gevoelige plekken eens met rust moeten laten', vindt ecooloog Eelke Folmer van het Nioz op Texel.

tekst **Rob Buiter**

Zeegras wil maar niet terugkeren

Er zijn zakjes zaad aan paaltjes op het wad verankerd. Er zijn stukken horrengas in de bodem gegraven om wadpieren bij de kiemende plantjes weg te houden. Er zijn kokosmaten en houten hekwerken naast de zaaibedden geplaatst om de jonge planten te beschermen tegen stroming en golven... En nog steeds wil het niet lukken om zeegras te laten groeien in de Waddenzee.

Al meer dan een halve eeuw onderzoeken verschillende mensen hoe je de lange, wuivende bladeren van het zeegras weer in het water van de Nederlandse Waddenzee kunt terugkrijgen. De eerste pogingen, in de jaren vijftig, hadden mogelijk economische motieven. Want tot de grote zeegrasvelden begin jaren dertig plotseling uit de Waddenzee verdwenen, verdienden aardig wat mensen er een boterham aan. Alleen al op Texel leefden honderd gezinnen van de 'wiervisserij'. Het lange gras werd gemaaid en opgevisst om er matrassen en manden van te maken en zelfs complete dijken mee te bouwen. Het voormalige eiland Wieringen dankte zijn veiligheid en zijn naam aan de dijken die van dit 'wier' waren gemaakt.

Tegenwoordig zijn het vooral ecologen en natuurbeheerders die het zeegras terug willen hebben. "Zeegras was ooit een belangrijke biobouwer in onze Waddenzee," zegt Quirin Smeele, projectleider voor het zeegrasherstel bij terreinbeheerder Natuurmonumenten. "Net als mossel- en oesterbanken, kunnen zeegrasvelden een heel eigen milieu maken in een relatief eentonige Waddenzee. Langs de

kust kunnen zeegrasvelden op droogvallende platen het begin zijn van droge kwelders. Ze vangen slib, waardoor de wadplaten stukje bij beetje omhooggroeien. En ook in de diepere delen van het wad vangen de lange, wuivende bladeren van het zeegras slibdeeltjes. Daardoor wordt het water helder. Zeegras is ook voedsel, voor bijvoorbeeld rotganzen, en een schuilplek voor heel veel waterdieren. Voor verschillende vissoorten is een zeegrasveld een kraamkamer. Een soort heilige graal is wat dat betreft het zeepaardje. Het zou toch geweldig zijn als we met het terugkeren van zeegras ook weer een stabiele populatie zeepaardjes in onze Waddenzee zouden krijgen", dagdroomt Smeele.

Maar voorlopig blijft het dus nog bij dagdromen, want ondanks alle verwoede pogingen wil het nog niet erg lukken met het herstel van de zeegrasvelden op het Nederlandse wad.

'Je kunt je voorstellen dat een pril zeegrasveldje meteen om zeep wordt geholpen als je er met een garnalennet overheen sleept'

En dat terwijl het in de Duitse Waddenzee wél is teruggekeerd. Spontaan nog wel, nadat het ook daar zo goed als verdwenen was.

Kansenkaart

Bioloog Eelke Folmer van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, het Nioz op Texel, onderzocht in enkele droogvallende delen van de Duitse Waddenzee waar nu weer zeegras groeit, wat daar de precieze omstandigheden zijn. Op basis van die eisen die het plantje blijkt stelt, maakte hij een soort 'kansenkaart' voor de complete Waddenzee: waar zijn de omstandigheden rond de wadplaten geschikt voor zeegras, en waar niet? Folmer: "We keken naar stroming, bodemprofiel, de tijd dat een wadplaat droog ligt en de eigenschappen van de bodem. Op de plaatsen in de Duitse en Deense Waddenzee die volgens die kansenkaart geschikt moeten zijn, vonden we ook inderdaad grote zeegrasvelden. In de Nederlandse Waddenzee zijn er volgens de kaart ook wel geschikte gebieden, maar daar komt in de praktijk dus nagenoeg geen zeegras voor."

Een van de grote problemen zou wel eens de bodemberoerende visserij kunnen zijn, denkt Folmer. "De grootschalige mechanische kokkelvisserij is inmiddels uitgekocht, maar er zijn nog wel veel 'handkokkelaars' actief. Bovendien varen er de nodige garnalenvissers op het wad. Die vissen ook op plekken die geschikt zijn voor zeegras. Er is niet veel fantasie voor nodig om je voor te stellen dat een pril zeegrasveldje meteen weer om zeep wordt geholpen wanneer je daar met een garnalennet overheen sleept. Als je wilt weten of zeegras